

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. V. Quibus modis possit Deus facere, vt voluntas necessario velit
objectum actuali iudicio rationis indifferenter propositum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

CAPVT V.

Quibus modis possit Deus facere, vt voluntas necessario velut obiectum actuali iudicio rationis indifferenter propositum.

quatenus praternaturalis est, videtur esse aliqua ex parte violenta, quia priuatur voluntas naturali dominio, quod habet in suum actum, & impeditur, ne vt possit naturali potestate suspendendi illum. Sicut etiam, si Deus illam necessitaret ad non volendum, negando illi concursum, vim quandam illi inferret, negando illi, quod secundum naturam ordinem debitum est, contra naturalem illius inclinationem. An vero illa vis dicenda sit coactio, quia non est contra appetitum elicitum, & an sit dicenda violentia, quia fit a Deo, cui creatura subiicitur secundum potentiam obedientialem? quæstiones sunt tantum de modo loquendi, & præsentis instituto nihil inferunt, & ideo illas omitto in 1. 2. q. 6. art. 4. vbi tractari solent. Solumque aduerto, huiusmodi necessitatem solere à Patribus per verbum cogendi explicari, vel quia non est aliud verbum latinum, quo proprius effectus iste explicetur, vel quia illa necessitas, nisi adhibendo vim aliquam inferri non potest.

Ad quintum respondeo negando consequentiam, primo, quia potentia non libera in actu primo non potest fieri in se libera, & ideo non potest illi conferri, vt liberè operetur: nam actualis operatio libera essentialiter pendet à potentia formaliter libera, quoniam actualis libertas solum consistit in actus emanatione à potentia formaliter libera, & denominatione ab illa. E contrario vero potentia de se libera retinens suam libertatem in actu primo, potest habere plures actus necessarios propter conditionem obiecti, vel propter impedimentum ex defectu deliberationis, & ideo sine repugnantia potest necessitari, quia per hoc non mutatur natura eius, sed tantum impeditur, ne secundum suam integram potestatem operetur. Deinde explicatur hoc amplius, quia operatio, vt liberè eliciatur, duas conditiones essentialiter requirit, vna est, vt sit per se voluntaria, quia alias non posset potentia de se indifferens per illam determinari ad agendum, vt lib. 3. dicam. Altera est, vt feratur in obiectum cognitum cum indifferetia rationis. Hinc ergo fit, vt inferiores potentie non possint eleuari ad liberè operandum, quia feruntur in obiectum, vel omnino non cognitum, vt potentie merè naturales, vel non cognitum per rationem, vt potentie sensitivæ, vel quia actiones earum non sunt per se voluntariæ, vt reperitur etiam in intellectu. E contrario vero illæ duæ conditiones licet ex parte causæ secundæ sufficiant, oportet, vt potentia ipsa finatur connaturali modo operari potest tamen in illo modo impediri, & ex hac parte non repugnat necessitari.

Vnde facile responderetur ad testimonia Augustini, & Bernardi, illi enim loquuntur de voluntate secundum se, & secundum naturam suam spectata, secundum quam indifferens est in suis operationibus, ex qua indifferetia denominata est voluntas, quia quod vult, eligit, & operatur, si facultas ad sit. Et in hoc sensu de ipsa potentia dicitur illud, *aut voluntas non est, aut libera dicenda est.* De actu vero non potest id dici, nisi per antonomasiam, quatenus nomine voluntatis significatur etiam voluntaria, ac libera determinatio, & electio, quæ nomine etiam consensus proprie significatur. Generalius autem loquendo, non est dubium, quin possit esse volitio, & voluntaria motio, quantum non sit libera, vt patet in amore Dei erga se ipsum, vel videntium ipsum, & in affectibus indeliberatis in hac vita elictis, qui veri actus voluntatis, & necessarij sunt: sicut ergo in his non repugnat interna necessitas cum voluntario, ita etiam potest esse necessitas ab extrinseco procedens, cooperante tamen voluntate, à qua habet actus, vt sit intrinsecè voluntarius, & consequenter vera voluntas. Ad D. Thomam responderetur, in illis locis assignare radice liberatis, non tamen dicere id satis esse ad libertatem formalem actus, nec dicere non posse hominem impediri, ne cum tali iudicio libere velit, sed necessario. Neque ex illo principio id sequitur.

Pars I.

In hoc capite de posteriori sententia in præcedenti capite relata dicendum est, eiusque fundamento est satisfaciendum. In quo rectè sumebatur duos tantum esse modos, quibus hæc necessitas possit à Deo immitti voluntati. Vnus est per antecedentem mutationem factam in voluntate, distinctam realiter ab ipso actu amandi, seu volendi, quæ ita voluntas impellatur in suum actum, vt necessariò illum eliciat. Alter est, si Deus per se ipsum immediatè faciat voluntatem necessariò velle, non per aliquid præuium distinctum ab ipso velle, sed per actionem ipsam imbibitam in ipso velle, quæ, vt est à Deo, habet rationem auxilij, seu concursus simultanei cooperantis cum ipsa voluntate. Ultra hos autem duos modos non potest alius cogitari, quia, præter antecedentem, & comitantem motionem, solum potest dari aliqua motio subsequens ad operationem voluntatis; hæc autem siue subsequatur tempore, siue tantum natura, non datur propter actum, quæ supponit, sed propter alium posteriorem effectum, quia talis motio subsequens iam supponit actum factum, & consequenter etiam supponit illum liberè factum, si nulla alia mutatio præcesserit, quæ voluntatem necessitauerit. Ergo per motionem subsequentem non potest voluntas necessitari ad productionem sui actus. Dico autem ad productionem, quia licet actus liberè sit productus, poterit per subsequentem motionem voluntas necessitari ad perseverandum in tali actu, tamen iam illa motio erit præcedens, vel comitans ad ipsam continuationem actus, & ita necessitas nunquam nisi ex antecedente, vel comitante mutatione provenire potest. Vtrumque autem modum istorum impugnabimus, pro contraria sententia argumentando, Scotus vero in 4. d. 49. q. 6. §. Dico ergo, significat priorem modum necessitadi voluntatem per aliquid illi impressum, quod non subdatur in vltimè voluntati, esse contra libertatem eius, *Quia ipsa* (inquit) *non esset voluntas, nisi esset causa prior respectu habitus sui, & ita nata vii suo habitus, & determinaret illum, &c.* Alterum autem modum admittit esse possibilem, quia non est contrarium potentia libera, quod impediatur ab actione, vel determinetur à causa prior se, cuiusmodi est voluntas diuina. Nos autem credimus, vtrumque modum esse Deo possibilem, quia neuter sufficienter ostenditur impossibilis, quod satis est, vt dicamus per diuinam omnipotentiam fieri posse.

Primo ergo dicimus probabile esse posse Deum imprimere aliquid voluntati distinctum realiter ab actu volendi, necessitans illam ad volendum obiectum, etiam si per iudicium rationis, vt ex se indifferens propositum sit. Hanc conclusionem in re ipsa (vt nobis videtur) admittunt auctores prioris sententia, capite superiori tractatæ, licet verbū necessitandi catholicè negent. Fatentur enim posse Deum imprimere talem motionem præuiam voluntati, quæ illius potestati non subiaceat, quantum ad vsum, sed potius illam sibi subiciat, & obsequentem faciat, ita vt non possit voluntas illi impressioni resistere, nec se continere, quin velit, stante tali impressione, seu præuia motione, & nihilominus negant hanc esse necessitatem (vt sic rem explicem) voluntatis, sed vocant illam prædeterminationem. Nos tamen inter hæc duo nescimus distinguere, quod infra in lib. 3. & 5. la 82. ad 1. & 87. tractandum est, & ideo dicimus auctores illos in re ipsa admittere, quod in hac conclusionem nos intendimus, nimirum, possibilem esse præmotionem illam, licet in assertionem quoad verbum necessitandi non consentiant. Alij præterea Doctores, qui negant dari de facto

B 2

de facto

de facto talem prædeterminationem, non negant esse possibilem, sed solum de facto dari, quia necessitate voluntatem, quos nunc in librum 5. remitto. Probatur autem assertio, quia nulla apparet contradictio in hoc, quod Deus imprimat voluntati aliquam entitatem effectricem actus eiusdem voluntatis cum tam intrinseca, & naturali determinatione ad exercitium actus, ut ei obistere non possit voluntas. Quæ est enim hæc repugnantia?

Triplex igitur
cogitata re-
pugnantia
1.

Solutio pri-
ma diffi-

Triplex certe tantum potest cogitari. Prima sit de genere, vel specie talis entitatis, quia non apparet qualis esse possit. Aut enim est pura motio, aut est qualitas; primum non est intelligibile, secundum autem videtur repugnare, quia talis qualitas erit solum actus primus, & ita de se erit separabilis ab actu secundo, & consequenter non inferet necessitatem voluntati. Sed hæc difficultas facile soluitur, omnia enim sententia dicentium esse posse puram motionem, quam infra lib. 3. reprobabimus, dicimus illam futuram esse qualitatem, & per modum actus primi, cum fiat à solo Deo, ut supponitur, & detur ad efficiendum actum secundum cum voluntate. Negatur autem inde necessarii sequi esse separabilem ab actu secundo, quia ponitur esse determinata ad agendum ex intrinseca, & efficacissima inclinatione, & ideo non separatur ab actu secundo, saltem positus omnibus requisitis ad agendum, ut iam explico.

Secunda
2. diffi-
cultas

Secunda difficultas esse potest, quia talis qualitas nec permanens esse potest natura sua, nec transiens, & ita nullo modo videtur possibilis, quia inter illa duo membra nullum est medium, opponitur enim per immediatam contradictionem: voco enim qualitatem permanentem, quæ sine actuali operatione perseverare potest in actu primo; transeuntem autem, quæ solum dum operatur, durat. Probatur ergo prior pars antecedentis, quia si illa sit qualitas permanens, non differet ab habitu, qui circa idem obiectum, & eundem actum versetur, quia erit qualitas de se permanens per modum actus primi, ac subinde difficile mobilis, sicut habitus definitur solet, & sumer speciem suam ab eodem actu, & obiecto, nihil ergo differet ab habitu; repugnat autem habitum necessitate voluntatem ad agendum, ergo & contrario repugnat talem qualitatem esse habitum; ergo & esse qualitatem permanentem. Altera pars probatur, quia illa qualitas, si detur, erit spiritalis, & non consistit in actuali operatione, nec pedit ab influxu potestatis creatæ, ergo esse debet natura sua permanens: nam dependentia à sola voluntate Dei non obstat, quia omnes res permanentes illam dependentiam à Deo habent.

Ter-
tia
3. diffi-
cultas

Sed hæc etiam difficultas non cogitur. Nam in primis defendi facile potest, qualitatem illam posse esse permanentem aliquo modo, quia solum ponitur, ut necessitet voluntatem, positus omnibus requisitis ad agendum, & ideo licet non possit separari ab actuali operatione, durante illa suppositione omnium prærequisitorum ad agendum, nihilominus esse poterit talis natura, ut perseveret in potentia, quamvis auferatur, v.g. obiectum, vel concursus Dei simultaneus, & ideo ab actuali operatione cesset. In hoc enim nulla involuitur repugnantia, quia cum illa qualitas detur tanquam principium operationis, ab illa non pendet, per se loquendo, & alioqui quilibet qualitas, quamvis ab intrinseco determinata ad necessariò agendum, potest cessare ab operatione ex defectu alicuius conditionis requisitæ, & nihilominus in suo esse perseverare, sicut patet in luce solis; imò & in lumine gloriæ, vel charitate patris, quæ omnino determinatur ad suos actus, & ex natura rei necessariò illos eliciunt, & quasi necessitant potentias, ut se cum illis cōficiant, & nihilominus si Deus negaret eis concursum ad efficiendum, cessarent ab operatione, & non propterea statim esse desinerent ex natura rei, & per locum intrinsecum, ut sic dicam. Ad hunc igitur modum potest illa qualitas esse perma-

nens, & quasi habitus, distinguere autem à propriis habitibus, qui nunc acquiruntur, vel inhiuntur, in modo operandi, & trahendi voluntatem, qui modus ad diversitatem essentiali, & quasi genericam inter illas qualitates sufficit. Adde etiam alteram partem esse probabilem, quod sit illa qualitas natura transiens, id est, ex natura sua non possit ultro contrarij in esse, nisi quādiu potest operari, ad modum impetus lapidis impressi: quia licet in qualitate spiritali non tam facile hoc intelligatur, non tamen in eo apparet aperta repugnantia, propter quam dicamus non posse à Deo fieri qualitatem talis nature, ut sit veluti instrumentum coniunctū diuinæ virtutis ad necessitandā voluntatē, quæ natura sua non possit durare, nisi quādiu ad illi effectum deferuit.

Tertia difficultas est, quia per hanc qualitatem superadditam voluntati non minuitur in aliquo intrinseco potestas voluntatis; ergo non potest per illam auferri potestas, & dominium voluntatis ad non influendum in talem actum; ergo quantumvis illa qualitas sit naturaliter determinata ad efficiendum tale actum, poterit voluntas non cooperari illi, & sua potestate uti ad suspendendum actum, ac subinde non priuabitur sua libertate per talem qualitatem. Declaratur exemplo, & confirmatur hæc ratio: nam inde Theologi ostendunt, per multiplicationem peccatorum nunquam posse voluntatem priuari potestate, & libertate ad non consentiendum simulib; peccatis, quia peccata multiplicata non minuant intrinsecam potentiam voluntatis per subtractionem (ut sic dicam) facultatis, vel alicuius partis eius, sed solum per additionem impedimenti, vel inclinationis. Ita ergo in præsentī argumentatur, qualitatem creatam inditā voluntati non posse illam omnino priuare libertate ad aliquem actum, quia non minuit illius potentiam, aliquid illi detrahendo, sed ad summum addendo inclinationem ad talem actum; tamen quia sub illa semper manet integra potestas voluntatis, semper etiam poterit suum influxum cōtinere. Secundo confirmatur, quia actus, qui fit à voluntate post inditam sibi talem qualitatem, est eiusdem rationis cum actu, qui circa idem obiectum fieri posset ab eadem voluntate sine tali qualitate; ergo influxus voluntatis in ipsum est etiam eiusdem rationis; ergo non minus cadit sub dominium voluntatis; ergo cooperatio illius qualitatis non potest priuare voluntatem vñ libertatis suæ circa tale actum. Denique voluntas à solo Deo immutari potest in suo connaturali modo operandi, nam quia à solo Deo creari potest, ideo illi soli subijcitur in immediata transmutatione sua, ut sæpe D. Thomas repetit; ergo non potest qualitas creata immutare naturalem modum agendi voluntatis.

Hæc quidem non carent probabilitate, nihilominus non satis ostendunt repugnantiam; quod satis est, ut non facile asseramus diuinam omnipotentiam non extendi ad imprimendam qualitatem voluntati, quæ illam sibi subijciat (ut sic dicam) in agendo, eamque secum rapiat ad determinatam actionem necessariò exercendam, positus alijs requisitis ex parte intellectus, & ex parte concursus diuini necessarijs ad agendum. Potestque hoc in hunc modum declarari, quia virtus voluntatis ad sustinendum suum actum finita est; ergo potest vinci per contrariam virtutem efficaciorē, & trahi necessariò ad cōsensum, non per diminutionē facultatis voluntatis in se spectatæ, sed per maiorem efficaciam, sicut grauitas lapidis vincitur ab impetu, quando sursum projicitur, licet grauitas ipsa in se non minuat. Non est autem, cur repugnet qualitatem creatam participare hanc maiorem vim supra voluntatem, cum vis ipsius voluntatis finita sit, ut dixi: nam cum tota essentia, & perfectio creatæ voluntatis finita sit, omnem etiam eius proprietatem, & efficaciam finitam esse necesse est. Deus autem infinitis modis potest qualitatem imprimere voluntati, & illam efficere alicuius rationis ab omni habitu,

6.
Tertia diffi-
cultas.

7.
Contraria
sententia
construa.

habitu, & à modo agendi voluntatis, & cum maiori, ac maiori efficacia in infinitum non appareat ergo repugnancia, quominus possit efficere qualitatem necessitante voluntatem.

Objectiones eluidentur.
Et ita non procedunt obiectiones in contrarium factæ. Ad primam enim negatur consequentia, quia licet tota potentia voluntatis in se maneat integra, tamen sub illa qualitate manet quasi ligata omnis alia potestas non agendi, vel agendi aliud impossibile cum effectu illius qualitatis, quia per illam superatur voluntas, & necessario ad secum cooperandum trahitur. Ad primam confirmationem negatur similitudo exempli, nam per multiplicationem peccatorum solum potest acquiri habitus in ipsa voluntate, qui semper subditur potestati eius, etiam si in infinitum augeatur, quia hæc est natura habitus, proportionatur enim actibus liberis, à quibus causatur, vel propter quos datur, secus vero esset de illa qualitate, quia ponitur esse alterius naturæ longe diuersæ, & subdendū sibi voluntatem in agendo. Vnde ad secundam confirmationem respondetur, actum ipsum, prout est qualitas quedam, esse posse eiusdem rationis factum liberæ à sola voluntate, vel factum necessario ab eadem voluntate tali qualitate affecta: nihilominus tamen necessarium esse, vt actio ipsa ad talem qualitatem sit distincta siue specie, siue numero (hoc enim nunc non refert) quia dicit intrinsecam habitudinem ad diuersum principium, quæ diuersitas intelligi non potest sine distinctione in re inter ipsas actiones. Hæc ergo distinctio sufficit, vt influxus voluntatis in vna sit liber, & in altera necessarius, vt mox in simili explicabo. Ad vltimum respondetur, voluntatem effectiue solum immutari à Deo, vel à se ipsa: & hoc est, quod D. Thomas & Theologi docent, formaliter autem immutari potest à qualitatibus creatis illi immixtis, & hoc modo immutari potest in modo agendi ab illa qualitate, & tunc etiam effectiue à solo Deo immutatur, quia solus Deus illam qualitatem imprimit. Ita ergo sit satis probabilis assertio posita. Obiter tamen aduerto, difficultates positas eodē modo procedere in qualitate, seu motione prædeterminante, atq; in necessitante, quia motio prædeterminans physicè etiam extrahit voluntatem à sua naturali indifferencia: & ideo qui prædictis rationibus in eam sententiam ducitur, vt existimet non posse necessitari voluntatem per inhaerentem qualitatem, profecto idem dicere cogetur de qualitate, vel motione prædeterminante. Præsertim cum inter illa duo distinguere difficillimum sit, vt postea videbimus.

9. assertio.
Dico secundo. Deus etiam potest immediate per se ipsum necessitare voluntatem ex parte ipsius potentie, nulla facta mutatione ex parte iudicij, seu obiecti, nec in alijs conditionibus physice, vel moraliter requisitis ad libere volendum. Hæc assertio sumi potest ex D. Thoma dicta q. 22. de Verit. artic. 8. quatenus ibi ait posse Deum immutare voluntatem ab vna inclinatione actuali in aliam, vel per formam prænam voluntati inditam, vel per se ipsum. Nam, vt dixi, cum absolute, & sine restrictione de immutatione loquatur, recte potest intelligi de omni modo mutationis, siue liberæ, siue necessariæ. Et ita potest idem confirmari ex illo Proverb. 21. Cor Regis in manu Dei est, & quocumq; voluerit, vertet illud. Quod testimonium ibi citat D. Thomas in argumento primo, & iuxta doctrinam articuli illud exponit. Nam etiam illa verba Sapientis sunt absoluta, & sine limitatione sunt intelligenda de quocumq; modo, quo Deus voluerit mutare voluntatem. Et sic etiam induci possunt, quæ de omnipotentia Dei in voluntate immutanda tradit August. in Enchirid. cap. 95. vsque ad 98. Ratio vero sufficiens illa est, quia quicquid Deus operatur per causas secundas, potest se solo operari, quod in genere efficientis causæ est in vniuersum verum, sed dictum est posse Deum necessitare voluntatem.

Par. I.

tem media qualitate creata: ergo etiam sine illa poterit id facere sua efficacissima virtute increata. Probatur consequentia, quia licet in hoc sit diuersitas, quod illa qualitas informet voluntatem, & consequenter determiuet illam intrinsecè in actu primo, quod non potest per se ipsum facere, vel supplere Deus, nihilominus illa informatio non est per se necessaria ad necessitatem actus secundi, quia talis necessitas prouenit ab illa qualitate effectiue tantum, non formaliter. Et confirmatur, ac declaratur: nam in qualitate creata duo intelligimus, scilicet informare voluntatem, & efficere actum tanto pondere, & efficaciam, vt secum ferat voluntatem: ex quibus illud prius non potest à Deo suppleri, hoc autem posterius potest efficacius fieri: voluntas autem per se non necessitatur ex primo, sed ex secundo, necessitatur enim in ipsa actuali efficientia: hanc autem efficaciam potest Deus per se ipsum præstare, quam per qualitatem: ergo si per qualitatem impressam potest necessitare voluntatem, multo magis per se ipsum.

Vnde possumus vterius addere, quod licet esset impossibilis qualitas inferens voluntati necessitatem, nihilominus Deus per suam voluntatem posset immediate illam inferre. Tum quia multa potest Deus facere in creatura, vel cum creatura per se ipsum, quæ fortasse non potest facere per qualitatem creatam, vel per creaturam, vt potest per se facere vnionem hypostaticam, & gratiam habitualement, & fortasse non per creaturam, & (quod verisimilius est) saltem non potest facere qualitatem, quæ habeat vim connaturalem ad similes effectus. Sicut etiam verisimile est posse Deum eleuare immediate per se ipsum creaturam, vt sit instrumentum creationis, & tamen non potest facere qualitatem, cui hoc sit connaturale. Sic ergo licet admitteremus non posse dari qualitatem creatam inditam voluntati, quæ illam per vim sibi connaturalem sibi subijciat, & priuet suam libertatem in agendo, nihilominus non esset neganda hæc efficacia diuinæ voluntati per se ipsam, quia efficacia diuinæ voluntatis longe altior est, nam est infinita simpliciter, & habet naturale dominium supremum in ipsam hominis voluntatem, & habet absolutam omnipotentiam ad omne id, quod non repugnat, & in hoc nulla apparet repugnancia. Quia non minus subijcitur voluntas nostra voluntati diuinæ, quam membra nostri corporis nostræ voluntati subduntur, sed voluntas nostra habet efficaciam mouendi ex necessitate manum, quo vult, etiam si nihil præuium in illam imprimatur: ergo idem potest facere Deus per efficaciam voluntatem suam circa hominis voluntatem. Item potest eleuare creaturam, seu creatam potentiam ad agendum aliquid supernaturale, nihil præuium illi imprimendo, sed tantum supernaturalem concursum simultaneum illi tribuendo, vt in materia de Sacramentis, & de Incarnatione late dixi, & infra l. 3. dicam: ergo eodem modo potest necessitare voluntatem, faciendo immediate, vt modo præternaturali operetur.

11.
Sed difficultas est in explicando modo, quo Deus potest hoc facere. In quo vnum est certum, scilicet necessarium esse, vt Deus efficaci, & absoluta voluntate excludente omnē conditionem contingentē ex parte voluntatis humanæ, & antecedentem ad consensum hominis velit facere, vt homo hic, & nunc, & circa obiectum sic propositum consentiat, seu talem actum voluntatis eliciat. Nullum enim aliud decretum voluntatis Dei potest habere efficaciam necessitadi voluntatem creatam, quia per nullum aliud applicat Deus omnipotentiam suam simpliciter, & absolute ad operandum: ideoq; de huiusmodi tantum decreto intelligunt Theologi locutiones illas sacre Scripturæ. Nemo est qui possit resistere voluntati tue. Omnia quæcunq; voluit Dominus fecit. Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue, & similes. Dubium vero est, an hoc decretum, vt necessitet voluntatem, aliquid in illa efficiat,

10.
Secunde ad sermone præbabitur.

11.
Duo hic habent vni certum.

Esai. 13. Psal. 134. Ad Ephes. 1. Alteri dicitur.

et efficiat, quod non efficit, quando cum illa libere operante concurrat? Ratio dubitandi est, quia non potest intelligi, quid aliud efficiat: supponimus enim nihil primum efficere: ergo nihil facit, nisi actum ipsum volendi, & non facit illum Deus solus (vt contra Nominales supponimus) ergo facit illum cooperando simultanee cum voluntate: at hoc ipsum facit, cum concurrat ad liberum actum voluntatis: neque etiam ipsi actus sunt diuersi, quia actus liber, & necessarius non sunt per se distincti in entitate, sed solum per denominationem à potentia: ergo in tali efficientia nihil diuersum ex parte actus potest intelligi. In contrarium verò est, quia immutatio illa voluntatis humanæ in modo agendi est aliquis effectus ad extra: ergo non potest intelligi, quod per diuinam voluntatem fiat, quin aliquid ad extra operetur: at vero si in voluntate creata nihil diuersum sit ab eo, quod libere operando facit, nihil sit ad extra ex vi illius specialis voluntatis Dei, quod sine illa non fiat: ergo non potest per illam modus naturalis operandi voluntatis immutari: ergo nec potest voluntas humana per solam illam voluntatem diuinam necessitari.

12.
Alii placent
tunc ad de-
cretum condi-
tionis, &
absoluto.

In hoc puncto aliqui dicunt Deum duplici decreto voluntatis suæ posse concurrere cum humana voluntate ad agendum, scilicet per decretum concurrenti includens conditionem, si voluntas humana non resistat, seu si suum influxum adiungat, vel per decretum omnino absolutum, quo vult absolute hominem in tali occasione consentire: & primum decretum dicunt sufficere ad liberam actionem nostræ voluntatis, quod etiam nos, vt verum supponimus. De secundo vero aiunt sufficere, vt eo ipso nostram voluntatem necessitet, etiam si per illud non aliter cum illa Deus concurrat ad extra, quam per prius decretum, fere propter rationes factas. Quia actus liber, & necessarius non necessario distinguuntur in sua entitate, vel modo reali intrinseco, vt patet in motu subito voluntatis, qui per solam aduertentiam rationis fit liber: ergo similiter, vt noster actus sit necessarius, sufficit, vt diuerso modo à diuina voluntate procedat: ergo sine diuersa mutatione physica in nostra voluntate per solam mutationem moralem poterit per diuinam necessitari, quia actus necessarius, & liber non physice, sed moraliter differunt. Secundo, quia actio facta in utroque casu à nostra voluntate est ab eodem principio, scilicet voluntate nostra, Deo coagente, & tendit in idem obiectum, vt supponimus, & in eundem terminum intrinsecum, qui est actus ipse, vt est qualitas quædam: ergo est vna, & eadem actio physice spectata, quia actiones non possunt distingui, nisi ex aliquo istorum principiorum: ergo nihil physice distinctum potest ibi inueniri ex parte Dei. Tertio, postquam voluntas libera elicit actum, potest necessitari ad perseverandum in illo per solam voluntatem Dei absolutam, qua decernat non suspendere illum concursum, & suspendere omnem alium ad quemcumque actum, quo voluntas possit remitti: ergo tunc idem actus libere elicitus continuabitur necessario sine mutatione physica in voluntate facta: ergo idem posset ab initio fieri. Quarto possumus hoc confirmare exemplo supra posito, nam potentia animæ nostræ natura sua subordinata voluntati, & non impeditur, si voluntas nostra absolute velit, efficaciter, ac necessario applicentur ad opus, non quia voluntas in illis, vel in actionibus earum faciat aliquid distinctum ab his, quæ naturaliter ab ipsis fieri possunt, sed tantum propter subordinationem, & naturalem sympathiam inter ipsas: sed magis subordinatur nostra voluntas diuinæ, magisque illi volenti obedit: ergo propter hanc solam subordinationem voluntas nostra necessario prodibit in actum, volente Deo efficaciter, etiam si nihil nouum, & reale in nostra voluntate, vel in eius actione fiat.

13.
Responsum.

Hanc vero sententiam censo falsam, & impossibilem. Et in primis distinguere soleo in diuinam voluntatem duplex decretum efficax, vnum per modum in-

14.
Humanæ voluntatis non mutatur intentione tantum, seu interni propositi, nihil per se ipsum, & immediate ad extra operans, quam voco decretum effectum, seu executionis, quia per illud efficaciter Deus ad extra operatur, quod vult, & immediate, quantum est ex parte voluntatis. Quam distinctionem aliqui ex modernis impugnare tentarunt, sed in cassum & sine efficacia, vt in l. 5. iterum dicam. Loquendo ergo de primo decreto absoluto voluntatis Dei, certissimum mihi est, non satis esse, vt actus voluntatis necessario fiat à nobis, quod à tali decreto procedat ex parte Dei: nam multi actus nostræ voluntatis sic prædefiniti à Deo sunt à nobis libere, & meritorie, vt capite sequenti attingam, & latius in l. 5. dicam. Ergo solum illud decretum per se non sufficit ad necessitandam nostram voluntatem. Et ratio clara est, quia illud decretum per se non influit in nostram voluntatem, vt supponimus, sed ex vi illius Deus applicat media congruentia, vt nostra voluntas infallibiliter velit, & suum decretum impleatur, quod potest fieri absque necessitate voluntatis humanæ: ergo ex vi illius decreti non necessitatur voluntas. Vt ergo illa sententia aliquam speciem probabilitatis habeat, necesse est, vt de posteriori decreto loquatur.

Veruntamen etiam loquendo de potestate Dei absoluta, dico non posse voluntatem diuinam necessitare humanam per solam extrinsecam denominationem, ac propterea necessarium esse, vt aliquo reali, vel physico modo Deus immutet voluntatem creatam, vel actionem eius, vt faciat illam cum necessitate operari. Probatur primo à posteriori, quia si denominatio extrinseca sufficeret, qualibet prædefinitio Dei sufficeret ad necessitandam voluntatem humanam: consequens autem non est probabile, nec verissimile, vt in lib. de Auxil. late dixi, & in l. 5. iterum dicam: ergo nulla denominatio tantum extrinseca à diuina voluntate absoluta sufficit ad illum effectum necessitandi voluntatem, nisi physica efficientia voluntatis diuinæ in humanam intercedat. Maior probatur, quia qualibet voluntas absoluta, qua Deus vult, & prædefinit, vt voluntas humana consentiat, aut velit aliquid, denominat actum voluntatis humanæ absolute, & efficaciter volitum à Deo, & infallibiliter futurum ex vi illius voluntatis diuinæ: ergo si nulla alia efficientia necessaria est, omnis huiusmodi prædefinitio diuina infert humanæ voluntati necessitatem, & tollit eius libertatem.

Præterea probatur à priori, primo, quia actus nostræ voluntatis immediate denominatur liber per respectum ad ipsam voluntatem hominis, vt est in proxima potentia volendi, & non volendi, & cum illa elicit actum: ergo quamdiu voluntas hominis elicit actum habens utramque potestatem, seu utramque partem suæ potestatis agendi, & non agendi expeditam, & proxime applicatam ad opus, actio ex illa manans non potest non esse libera, quia non potest non habere eundem respectum, & eandem denominationem à tali potestate. At vero per solam voluntatem Dei extrinsecam, & nullum alium influxum tribuentem homini ad suam operationem, præter illum, quæ ad libere operandum præbere solet, non mutatur, nec impeditur potestas voluntatis nostræ, quantum ad illam utramque partem agendi, & non agendi: ergo nec mutari potest denominatio actionis ex libera in necessariam. Ergo nunquam potest actio voluntatis humanæ esse necessaria, & non libera in se propter solam denominationem extrinsecam Dei necessitet humanam non satis est, quod illam denominet volitā, sed necesse est, vt aliquid ad extra efficiat in ipsa voluntate.

16.
Excogitatum
tamen efficere aliud, quam ipsummet actum volendi
eius, neque efficere illum, nisi per eundem concursum, per quem efficit actum liberum, sed in hoc
solum

solum differre, quod per voluntatem absolutam, & efficaciam Dei vehementius, & immutabilius imprimatur voluntati humanae ille concursus diuinus, quam per ordinariam voluntatem, qua Deus vult concurrere cum voluntate, quasi indifferenter, & relinquendo illam, ut libere cooperetur. Sed contra hoc insto, quia hoc totum non excedit denominationem extrinsecam, & ideo satis esse non potest vel ad necessitandam voluntatem, vel ad efficiendum, ut ille concursus immutabilis, vel firmissimus voluntati imprimatur.

Instans

17. Instans probatur & amplius.

Probat, quia si concursus Dei in sua entitate, & modo intrinseco est omnino idem, quando procedit à voluntate absoluta, seu determinata Dei, & quando à conditionata, seu indifferente; ergo quod procedat ab hac, vel illa voluntate, tantum est denominationis extrinsecæ respectu talis concursus, ergo per illam solum non potest vel firmitus adherere, vel fieri immutabilior. Secundo id amplius explicatur, quia concursus Dei non potest firmitus, vel immutabilior fieri, nisi in quantum voluntas creata priuatur potestate suspendendi suum influxum; sed hac potestate non potest priuari per solum extrinsecam voluntatem Dei sine alio impedimento; ergo nec per concursum eundem, solum quia procedit à voluntate efficaci Dei: Maior claritas: nam concursus qui nunc offertur, vel datur nobis ad libere volendum, ideo dicitur indifferens, vel mutabilis, stante eadem voluntate Dei, quia in nostra potestate est non adhibere nostrum concursum, sine quo diuinus ille concursus nunquam potest in re ipsa poni; ergo non potest aliter fieri immutabilis ex parte hominis, vel omnino determinatus quoad exercitium, nisi priuando voluntatem hominis potestate continendi suum influxum, vel (quod proinde est) impediendo illam, ne tali potestate uti valeat: nam si voluntas hac facultate utatur, consequenter cessabit concursus Dei; ergo quando voluntas potuerit suspendere concursum suum, non potest concursus Dei firmari (ut sic dicam) per solum voluntatem Dei. Minor autem probatur eodem argumento, quia voluntas creata non potest priuari illa potestate proxima suspendendi suum influxum per solum denominationem extrinsecam voluntatis Dei, ibi autem nullum aliud impedimentum illi ponitur, nisi talis extrinseca denominatio. Nam si concursus Dei ad extra illi datus, præcisè, & prout intrinsece potest existere in ipsa voluntate, consideretur, in potestate voluntatis est non adiungere illi suum influxum, & consequenter impedire, ne illum recipiat: Ergo ex parte rei, quam in se voluntas recipit, nunquam impeditur, ne possit suum influxum continere: ergo impeditur per solum denominationem extrinsecam additam, quod perinde est, & aquè apparet impossibile.

18. Expositio à simili.

Tertio declaro à simili, quia ignis habens virtutem calefaciendi intrinsece sufficientem, & non impeditam, & passio dispositio applicatam alijs conditionibus requisitis ad agendum, & habens ex parte Dei concursum sufficienter paratum in actu primo, non potest impediri, & contineri, ne calefaciat, per solum Dei voluntatem extrinsecam, quantumvis efficax, vel absoluta concipiatur, quia illa voluntas nisi ad extra aliquid mutet, non potest naturalem proprietatem ignis immutare, aut impedire. Unde omnes Doctores dicunt, posito igne cum omnibus requisitis ad agendum non posse Deum actionem eius impedire, nisi suspendendo suum concursum, & e contrario inde colligunt, ignem, solem, & alias causas indigere concursu Dei ad agendum, quia potest illas priuare actionibus suis, etiam positis omnibus alijs prærequisitis ad agendum, quod tamen non posset facere, nisi suo concursu alie cause indigerent. Quod non est contra efficaciam diuini voluntatis, non enim pertinet ad hanc efficaciam simul velle, vel facere repugnantia, quæ inuoluerentur, nisi Deus vellet dare igni concursum, & nollet, ut ageret. Igitur hæc efficacia est virtualiter transiens, &

ideo non conuenit actui immanenti, ut purè immanens est, si nihil ad extra operatur iuxta exigentiam effectus, ideoque si Deus absoluta voluntate vult ignem non agere, id efficaciter perficit, nolendo etiam absolute dare igni concursum necessarium ad agendum, vel aliud ex prærequisitis auferendo, vel aliquid aliud impedimentum apponendo, neque aliter intelligi potest efficacia talis voluntatis.

Sicigitur in nostro casu, cum voluntas humana, positis omnibus requisitis ad agendum, & habens ex parte Dei paratum concursum ad operandum, sit potens ad non agendum, non potest hac potestate priuari, seu impediri per solum extrinsecam voluntatem, quæ nihil amplius ponat, aut tollat ab ipsa hominis voluntate. Unde est repugnantiam inuoluit, quod Deus per suam voluntatem simul velit dare voluntati creatæ illum tantum concursum, cui ipsa potest ex innata facultate non cooperari, & consequenter impedire, ne talis concursus ad extra fiat, & nihilominus simul Deus efficaciter velit, ut eadē voluntas creata non possit in eo momento concursum suum suspendere, nullo alio impedimento in ipsa posito, neque aliter illam immutando. Et declaratur, quia si consideremus in Deo nunc duas voluntates, vnam, quæ vult offerre voluntati creatæ concursum ad volendum tale obiectum, si velit, & aliā absolutam, quæ vult, ut voluntas eadē creata non possit suspendere tale actum, vel ut infallibiliter, ac necessario ex vi talis decreti non suspendat suum influxum, plane inueniemus non minus esse repugnantes, quam illas, quas circa concursum, & carentiam actionis ignis explicuimus: perinde autem est dicere, quod Deus velit necessitare voluntatem per solum concursum, cui potest voluntas creata vi sua naturali, quæ non priuatur, non adiungere influxum suum. Declaratur tandem, quia voluntas humana ad continendum suum influxum, ne actio sequatur, non indiget concursu Dei, quia illud non est agere, sed non agere: suppono enim ad suspendendam actionem non esse necessarium, ut voluntas positiuo actu velit non agere, sed satis esse suspensionem actus voluntariam interpretariue, ut cōmuniter Theologi docent: ergo non potest per solum Dei voluntatem extrinsecam impediri, ne suspendat suum actum circa obiectum de se indifferens: sicut ignis si non indigeret concursu Dei ad agendum, non posset impediri ab agendo per solum voluntatem Dei extrinsecam, ut dixi: ergo sicut in igne est necessaria oblatio concursus, ut priuatur actione, positus ceteris prærequisitis, ita è contrario, ut voluntas priuatur libera suspensione actus necesse est, ut in se aliquam actionem, vel concursum Dei recipiat, cui non possit resistere, nec cum illa suum influxum continere.

Dico ergo, quando Deus efficaci, & absoluta voluntate exequente, & operante ad extra vult hominis voluntatem velle obiectum alias indifferenter propositum, efficere illum mer actum voluntatis humanæ quodam speciali concursu alterius rationis, & naturalis ab ordinario concursu simultaneo, in quo efficacius Deus applicat suam virtutem actiuam, & independentem (ut sic dicam) à libertate voluntatis creatæ. Quod à posteriori est signum euidēs alicuius discriminationis in re ipsa inter vtrumque concursum: nam vnus est talis, ut voluntas per innatam libertatem possit illi non cooperari, alter vero talis est, ut minime possit voluntas per innatam libertatem illi resistere. Singula hac. diuersitate non potest intelligi, quod per vnum necessiteretur voluntas, & non per alium, ut probatum est, quia sola habitudo ad actus voluntatis ratione distinctos non potest sufficere, ut probatum est. Et potest denuo confirmari, quia vel habitudines ex parte ipsorum concursuum sunt reales, & in re ipsa diuersæ, vel tantum sunt habitudines rationis, aut extrinsecæ denominationes. Si primum detur, quod intendimus: si autem dicatur secundum, præcedunt omnia dicta, quia id non satis est ad effectum physicum

19. Similis apparet.

Implicatio.

26. Vera & solida propositio. Vol. nunc necessitas à Deo concursus alterius rationis.

Cur causa se unde e. g. concursus Dei.

adeo diuersum, qualis est priuare voluntatem creatam dominio in suum actum & proxima potestate suspendendi influxum suum: Abunde vero nulla est repugnantia, nec difficultas in intelligenda distinctione alium concursuum, vt respondendo ad contraria argumenta patebit:

21.
Ad primum
argumentum
in num. 12.
respondetur.

Ad primum respondetur, duobus modis posse contingere actum de se aptum fieri libere, fieri necessario; vno modo ab intrinseco; ex naturali modo operandi, nulla impressione facta ab extrinseco in eius voluntate, sed ex intrinseca dispositione, vel indispositione praua hominis operantis: alio modo stante eadem dispositione praua de se sufficiente ad actum liberum, sed extrinseco agere necessitante. Inter quos modos est aliqua contentientia, & aliqua differentia. Contentientia est, quod in vtroque modo non potest actus liber trāsire in necessarium, vel e contrario, sine aliqua physica mutatione in ipso homine facta. Differentia vero est, quia in priori modo necessitatis ab intrinseco mutatio illa sufficienter fit ex parte intellectus, in posteriori autem modo oportet fieri in ipsa voluntate, vel in actione eius, & ideo respectu voluntatis actus liber, & necessarius ab intrinseco possunt differre solum moraliter, quamuis ex parte intellectus supponant diuersitatem physicam: actus autem liber, & ab extrinseco tantum necessarius in se ipsis differre debent non tantum moraliter, sed etiam physice, saltem quoad actiones, per quas fiunt.

22.
De trina
responsi de-
claratur.

Declaro singula, eorumque rationem reddo. Nam actus voluntatis nunquam est necessarius quoad exercitium, nisi quia voluntas priuatur potentia proxima suspendendi influxum suum, vel (quod perinde est) impeditur omnino, ne illa vi valeat. Hoc autem impedimentum, quando est ab intrinseco, non est nisi ex parte intellectus: nam si ratio sufficienter vigilet, & proponat obiectum, ex parte voluntatis non potest inueniri intrinsecum impedimentum, quod illam priuet dominio sui actus, cum semper maneat integra virtus eius, & obiectum eius supponatur illi sufficienter applicatum. Ergo ille diuersus modus operandi, quando est ab intrinseco, ex diuersa dispositione intellectus nascitur: ergo in intellectu necessario debet precedere mutatio physica, quia maior, vel minor aduertentia rationis, seu clarior, vel obscurior cognitio non fit sine mutatione physica intellectus. Hæc autem mutatio in intellectu facta sufficit, vt facultas voluntatis ad suspendendum actum suum fit expedita, vel impedita, & ideo sine mutatione physica ex parte ipsius voluntatis, potest actus ex necessario fieri liber, & conuerso, per solam moralem mutationem ex parte obiecti prouenientem. Patet hoc in exemplo posito de motu subito voluntatis, qui necessario fit, & nunquam fiet liber, si ratio in eadem actuali dispositione duret, cum autem attendit, actus incipit esse liber sine mutatione physica in voluntate facta. Et ratio est, quia sicut voluntas non habet proximam potestatem operandi, nisi supposita cognitione obiecti, ita non habet potestatem moralem, & proximam suspendendi actum, nisi circa obiectum sufficienter propositum vt circa illud operetur, si velit; ideoque quamdiu in ratione deest huiusmodi aduertentia, deest etiam in voluntate potestas suspendendi actum, & ideo actus fit necessario: posita autem aduertentia, completur potestas proxima suspendendi actum, & ideo si homo illa non vtatur, sed in actione perseueret, iam libere perseuerat, sine mutatione physica in ipsa voluntate. Aliud exemplum clarum est in homine viatore eliciente libere amorem Dei ex charitate: nam ille actus non potest fieri necessarius ab intrinseco sine aliqua mutatione physica ipsius hominis, illa verò necessaria est in intellectu, scilicet, vt cognitioni abstractiue Dei clara visio succedat: quia sola visio priuat voluntatem potestate suspendendi actum illum amoris, & ideo potest ille amor fieri necessarius sine alia physica mutatione voluntatis.

At vero quando homo ex parte intellectus semper manet in eadem dispositione actualis iudicii, & considerationis, cum qua voluntas nata est libere operari, non potest voluntas priuari potestate proxima suspendendi actum suum, nisi intercedat aliqua intrinseca mutatio, & physica in ipso homine, quia illa potentia physica est, & intrinseca, & non potest aliter impediri, vt probatum est: ergo nec potest ab extrinseco necessitari, nisi per aliquam actionem, vel mutationem physicam, quia non necessitatur, nisi quatenus dicta potestate proxima suspendendi actum priuatur, vt etiam ostensum est. Cum ergo talis mutatio non fiat in intellectu, vt supponitur, necesse est, vt in voluntate, vel in actione eius fiat. Est ergo vera, & necessaria differentia, iuxta quam ad argumentum negatur antecedens, si vniuersaliter sumatur de omni actione libera, & necessaria, quod solum differant moraliter, si autem sumatur in definitè, negatur illatio: quia ex particulatibus non recte fit: nec exemplum, quod adducitur de motibus subitis est simile, vt iam explicatum est.

Ad secundum respondetur, cum voluntas à Deo necessitatur dicto modo, actionem esse distinctam ab illa, qua voluntas libere agere finitur. Et quamuis ad vtramque actionem concurrant tantum voluntas, & Deus, tamen Deus influit longe diuerso modo, & per virtutem suam efficacius applicatam, quod satis est ad actionis diuersitatem. Cum enim Deus eminētissimam virtutem agendi habeat, potest ad eundem effectum in termino producendum magis, vel minus influere pro sua libertate, & hoc satis est, vt varietur actio, quam efficit cum causa secunda, etiam si fortasse actus, seu qualitas per tales actiones producta eadem sit. Non est enim dubium, quin vna & eadem res possit per varias actiones, seu dependentias fieri, vel specie distinctas, quod in presenti non refert, quia satis nobis est, quod in ipsa actione sit aliqua diuersitas, qualescunque illa sit.

Ad tertium dicimus potius inde confirmari assertionem, quia si homo libere elicit actum, ex vi illius actualis efficientiæ non priuatur potestate suspendendi suum influxum, & ideo sicut libere incipit, ita libere continuat actum pro quocumque vel minimo tempore, vt plures, & meliores Theologi sentiunt contra Gregorium ponentem necessariam continuationem actus pro aliqua morula, cuius assertio sufficienter improbat illa ratione, quod voluntas in instanti, quo elicit actum, habet potestatem naturalem priorem ad non eliciendum illum, eliciendo autem actum, non priuatur illa potestate secundum se, & in sensu diuiso, & ideo immediate post, & semper potest illum actum suspendere: semper ergo durat libere, quamdiu voluntas non priuatur illa potestate, non potest autem priuari illa potestate per solam voluntatem extrinsecam Dei, nisi per eam aliquam mutationem in voluntate creata fiat, vt ostensum est: ergo non potest Deus necessitare voluntatem ad continendum actum nisi aliquo modo mutet ipsam actionem, seu dependentiam, quæ cum voluntate illum actum conseruat.

Ad quartum sumptum à simili ex subordinatione potentiarum animæ ad motionem voluntatis, respondetur negando similitudinem: nam licet efficacitas voluntatis diuine longe maior sit, quam humanæ, & subordinatio, ac subiectio huius voluntatis ad illam maior sit, quam subiectio potentie motiue ad ipsam voluntatem creatam: nihilominus modus subiectionis, & naturalis proprietates potentie subiectæ sunt longe diuersæ, & inde prouenit, vt modus etiam mouendi, seu determinandi potentiam subiectam sit longe diuersus. Nam in primis potentie animæ, quæ per voluntatem applicantur ad exercitium actus (vt notius cernitur in potentia loco motiua in membris corporeis existente) non habent internam vim suspendendi actum suum, postis requisitis ad agendum;

CAPUT VI.

Quæ necessitas antecedens, vel consequens, seu in sensu composito, vel diuino repugnet libertati, aut illi non noccat?

dum, sed habent quandam naturalem impotentiam inchoandi, seu exercendi suam actionem, nisi per appetitum, seu voluntatem applicentur: & ideo cum applicentur, non priuantur aliquo usu alicuius potestatis naturalis, sed solum veluti complentur in conditione, quam naturaliter prærequirunt, vt operentur, & ideo ex hac parte non indigent aliqua immutatione in connaturali modo agendi. Voluntas autem humana habet innatam potestatem ad suspendendum suum influxum, nec potest necessitari, nisi impediatur, ne illa potestate vti valeat, & consequenter ex ea parte à connaturali modo agendi extrahatur, si alioquin ex parte intellectus sit sufficienter exposita voluntas ad usum illius facultatis, & ideo ex hac parte est necessaria mutatio aliqua physica in ipsa voluntate, vel modo actionis eius, vt per diuinam voluntatem necessitetur. Et tunc maior efficacia diuinæ voluntatis non in eo posita est, quod nihil speciale ad extra agendo in voluntate hominis, illam ad præternaturali modo operandum cogat, hoc enim repugnantiam inuoluit, sed in eo posita est, quod ita potest in voluntate operari, vt modum operandi illi connaturalem immutet, quod non potest facere voluntas creata in potentijs sibi subiectis.

Deinde est alia differentia, quod subordinatio potentie, v.g. motiui ad voluntatem non prouenit ex virtute per se agendi vnius potentie in aliam, sed ex radicatione talium potentiarum in eadem anima cum tali consensione earum inter se, sicut etiam excitatur voluntas ad intellectus cognitionem sine efficientia per se, & physica intellectus in voluntatem, sed per sympathiam. At vero subordinatio voluntatis creatæ ad diuinam fundatur in virtute per se actiua voluntatis diuinæ, quia ibi non intercedit radicatio in eadem essentia, & consequenter, nec modus ille consensionis inter voluntatem diuinam, & humanam inuenitur sine propria efficientia physica. Sicut etiam fieri non potest, vt scientia increata Dei excitet voluntatem per modum illius sympathie, quod in Christo omnes Theologi docent, quia licet scientia increata Christi, & voluntas creata eius sint in eodem supposito, non sunt, nec radicanter in eadem essentia, & natura; sine qua radicatione non potest intelligi ille modus motionis, quia in illa intrinsece fundatur. Idem ergo est de motione voluntatis creatæ per diuinam, debet enim esse effectiua, & per se, & sine illa efficientia, mutationem aliquam in modo connaturali operandi voluntatis creatæ per diuinam voluntatem fieri, intelligi non potest.

Tunc verò superest soluenda ratio dubitandi, quæ præcipue moti sunt, qui negant posse Deum immediate per se ipsum necessitare voluntatem creatam stante indifferentia iudicii, quia nihil præcedit in voluntate creata à solo Deo, vt supponitur, vnde solum relinquatur concursus simultaneus, qui non videtur sufficere, cum ille in actionibus etiam liberis reperiatur. Dico tamen in ipso concursu simultaneo posse diversos gradus, & modos inueniri, quia in hoc nulla ostenditur repugnantia, vt ostendi, & consequenter potest dari aliquis concursus, seu aliquis modus actionis Dei, qui ex parte humanæ voluntatis requiratur concomitantiam necessariam, id est, non subiectam potestati naturali quam eadem voluntas habet ad suspendendum suum influxum; qui concursus sit extraordinarius, & non debitus voluntati, sed potius sit repugnans naturali eius conditioni. Vnde alius concursus Dei esse potest requirens concomitantem influxum voluntatis potestati eius subiectum. Et per priorem poterit necessitari voluntas: licet cum poteriori liberè operetur. An verò idem dicendum sit de quolibet auxilio gratiæ adiuuantis, seu concomitantis, in lib. 5. videbimus.

Vera huius diuisionis, & terminorum eius intelligentia est maximè necessaria ad concordiam gratiæ cum libertate explicandam, & cum his, quæ diximus, connexa est, facileque ex illis intelligi potest, & ideo est hoc loco præmittenda. Prius verò supponemus ea, in quibus conueniunt auctores, deinde punctum controuersie expendemus.

Primo ergo videtur certum, & ab omnibus admittendum, aliquam necessitatem operandi aliquem effectum, & impotentiam faciendi simul alium post aliquam suppositionem posse consistere cum libertate tam potentie, quam actus eius, aliquam verò aliam necessitatem etiam ex suppositione repugnare libertati, vel vti eius. Hæc veritas sumitur ex Augustino, Anselmo, D. Thoma, & alijs auctoribus statim referendis. Et prior eius pars notissima est, nam præscientia diuina, prædestinatio, & voluntas Dei ex necessitate inferunt effectum liberum prædictum, prædestinatum, aut absolutè à Deo volitum, ita vt impossibile sit effectum sic prædictum, aut prædestinatum non inuenire; & tamen illa suppositio non obstat, quominus actus prædictus liberè fiat. Imo ex illa suppositione & que inferitur, liberè futurum esse, ac futurum esse, quia prædictum est, ac prædestinatum est, liberè fieri, ideoque ad veritatem scientiæ, & efficaciam prædestinationis non minus necessarium est, vt liberè fiat, quam vt fiat, quæ est doctrina Anselmi lib. de Concor. cap. 1. & 2. in principio, & vulgaris apud D. Thomam. 1. p. q. 19. art. 8. q. 22. art. 4. & 1. contr. gent. cap. 85. & sæpe alias. Item posita absoluta intentione finis, sequitur necessario electio medijs vnicis, & necessarijs, & nihilominus illa necessitas stat simul cum libertate si intentio libera sit. Denique voluntas in eo momento, in quo actum elicit, liberè operatur, & tamen dum operatur vnum, non potest contrarium simul operari, nec in eodem momento non operari, vtrumque simul ponendo, quia hoc inuoluit repugnantiam, & quia res, quando est, necesse est esse, vt Arist. dixit. 1. Perier. cap. 6. ergo aliqua necessitas ex suppositione stat simul cum libertate.

Alteram item partem probatur exemplis, quia beatificus amor in Patria eam habet necessitatem, quæ libertatem excludat, & tamen illa necessitas non est sine aliqua suppositione saltem visionis Dei. Item motus voluntatis, qui dicuntur primo primi, sunt necessarij simpliciter, id est, non liberi, quauis non sine aliqua suppositione ex parte cognitionis illam necessitatem habeant. Et simili modo actus gratiæ excitantis sunt ita necessarij in nobis, vt non sint liberi, & tamen non sunt necessarij, nisi ex aliqua suppositione diuinæ motionis, seu immisionis efficacis, vel ex parte subiectæ apprehensionis. Ratio vero est, quia non obstante naturali libertate potest voluntas multis modis necessitari, ita vt non sinatur liberè operari: ergo potest aliquid supponi ad volendi actum, quod eius libertatem impediat: ergo est aliqua suppositio, quæ tollat libertatem, & consequenter necessitas aliqua in sensu composito esse poterit contraria libertati.

Secundo fatemur omnes, distinctionem duplicis necessitatis in sensu composito, & diuino in legitimo sensu explicatam optimam esse, & ad plures difficultates circa liberum arbitrium explicandas necessariam. Ita sumitur ex Augustino, Anselmo, & D. Thoma locis infra citandis: nam licet verbis illis formalibus non vtiatur, rem eandem docent, & omnes antiqui, & moderni Theologi illa distinctione vtiuntur cum Mag. Bro in 1. d. 38. & seq. Dicit autem Ledesma articulo 12. ad 9. modernos Theologos, qui

*Solus
fundamen
talis ratio
dubitandi.*

*Secunda
pars suppo
sitæ.*

*Secunda
suppositio.*